

VII. ЙОАН МАЛАЛА

Йоан Малала (*Μαλάλας* = „Ритор“) произхожда от Сирия. Той е бил роден, както изглежда, в Антиохия и е живял между 491 и 578 г. Написал е една „Хронография“ (*Χρονογραφία*) в осемнадесет книги, в която излага събитията от световната история. Изложението започва от „сътворението на света“ и стига до 574 г. Авторът си поставя за цел да даде на своите читатели едно леко и забавно четиво, а не някакво строго прагматично изложение на историческите събития. За съставянето на тази хроника Малала е използвал безкритично и почти безразборно най-различни исторически извори, част от които днес ние мъчно можем да отъждествим. В изложението си той на места вмъква измислени и фантастични разкази. За по-старата епоха той е използвал някои познати извори, като например Павзаний, Юлий Африкан, загубените днес съчинения на Несториан и Евстатий Епифанийски (чиято хроника достигнала до 502 г.) и др. За изложението на събитията от края на V и през VI в. той използвал устните разкази на по-стари свои съвременници. Съчинението на Малала се определя като „първия по-голям паметник на народния гръцки език“. Неговата творба е била извънредно много четена и е оказала огромно влияние не само върху византийската книжнина, но и върху книжнината на славянските народи. Трябва обаче да се отбележи, че достоверността на данните му е на места съмнителна. Измежду византийските писатели, които са се ползвали от хрониката на Малала, трябва да се споменат Евагрий, Йоан Антиохийски, авторът на Пасхалната хроника, Теофан Изповедник, Георги Монах и др. По времето на цар Симеон е бил направен превод на старобългарски език от българския писател Презвитер Григорий. Преводът ни е познат благодарение на извадки от по-късни преписи в сръбска и руска редакция.

Изложението на събитията, дадено в хрониката на Малала, е свързано главно с миналото на града Антиохия. Поради това неговата творба с право би могла да се нарече, поне що се отнася до първите седемнадесет книги, градска хроника на Антиохия. Само в последната — XVIII книга, се говори за събитията в самата византийска столица. Предполага се, че Малала е написал първите седемнадесет книги преди 540 г., докато още живеел в Антиохия. След като градът бил разрушен от персийския цар Хосрой, Малала бил принуден да се пресели в Цариград, гдето написал и издал вероятно наскоро след смъртта на император Юстиниан I последната книга от хрониката си. Съчинението на Малала съдържа някои важни сведения за историята на нашите земи, главно за нахлуванията на славяни, първо-българи и някои други племена.

РЪКОПИСИ: Въпреки че е била широко използвана, хрониката на Малала не е запазена изцяло. От нея имаме единствен, и то непълен ръкопис: O=cod. Bodl.-Barocianus 182, ff. 1—331 (s. XI), G=cod. Cryptoferratensis Z XXXIV, ff. 62—69 (s. VI—VII), както и извадки: A=cod. Angelicus 65 (B. 4. 16), ff. 147—190, 235—293 (s. XIV—XV) и др. Извадки има също в: Excerpta de insidiis, ed. C. de Boor (Berolini 1905), pp. 151—176, както и в Excerpta de virtutibus et de vitis ed. Th. Büttner-Wobst, I (Berolini 1906), pp. 157—163. Извънредно важен за възстановяването на гръкия първообраз е старобългарският превод от X в., в който е даден по-пълен текст на хрониката.

ИЗДАНИЯ: И досега не притежаваме критично и пълно издание на хрониката на Йоан Малала. Измежду разните досегашни издания като най-добри могат да се посочат: *Migne*, PG, XC VII (1865), coll. 9—790. — *Ioannis Malalae Chronographia*, rec. L. Dindorf, Bonnæ 1831.

Дадените тук откъси са преведени по това издание.

КНИЖНИНА: K r u m b a c h e r, GBL, pp. 325—334. — *Moravcsik*, Byzantinoturcica, I, pp. 184—189. — *Н. В. Пугулевская*, Византия на пътя в Индия. Москва—Ленинград, 1951, стр. 93, 165, 224, 268 сл., 311 сл. — *В. Н. Златарски*, История, I, 1918, стр. 51, 52. — *М. В. Левченко*, История Византии, Москва—Ленинград, 1940, стр. 99. — *Ив. Дуitchев*, Балканският Югоизток през първата половина на VI в. Начални славянски нападения. Беломорски преглед, г. I, кн. I, стр. 246, 250. — *А. Cernusov*, Études sur Malala, Byzantion, 3 (1926), p. 65—72. С. П. Шестаков, О значении славянского перевода хроники Иоанна Малалы для восстановления и исправления ее греческого текста, ВВр. I, [1894], стр. 503—552. K. Weitzmann, Illustration for the Chronicles of Sozomenos, Theodorit and Malalas, Byz. XVI (1942/43), p. 87—134. — Н. А. Мещерский, Два неизданных отрывка древнеславянского перевода „Хроники“ Иоанна Малалы, ВВр. XI (1956), стр. 279—284. ВИНЮ, I, стр. 81—84.

IOANNIS MALALAE

CHRONOGRAPHIA

1. De Achillis exercitu

Καὶ ἀπῆλθε μετὰ τῶν Ἀτρειδῶν ὁ αὐτὸς Ἀχιλλεύς, ἔχων ἴδιον στρατὸν τῶν λεγομένων Μυρμιδόνων τότε, νυνὶ δὲ λεγομένων Βουλγάρων, τριῶν χιλιάδων. (p. 97, 19—21)

2. De Heracleia urbe condita

Καὶ τὴν Εὐρώπην δὲ ἀπὸ Θράκης ἐμέρισε, κτίσας Ἡράκλειαν πόλιν τὴν πρόην λεγομένην Πείρινθον ἥντινα ἐποίησε μητρόπολιν, δὸς αὐτῇ ἄρχοντα. (p. 262, 1—3)

3. Hadrianus urbem Hadrianopolim condit

Ὁ δὲ αὐτὸς Ἀδριανὸς ἔκτισε πόλιν ἐν τῇ Θράκῃ, ἣν ἐπεκάλεσεν Ἀδριανούπολιν. (p. 280, 3—4)

ЙОАН МАЛАЛА

ХРОНОГРАФИЯ

1. Войската на Ахил

И така споменатият Ахил заминал заедно с Атридите, като водел своя собствена войска от три хиляди души, наричани тогава мирмидонци¹, а сега български².

2. Основаването на Хераклея

Император [Веспасиан]³ отделил Европа от Тракия, като основал град Хераклея, който някога се наричал Перинт. Той го издигнал като главен град и поставил в него управител.

3. Основаването на Одрин

Същият император Адриан⁴ основал град в Тракия и го нарекъл Адрианопол.

¹ По време на Троянската война мирмидонци се наричали жителите на Тесалия. Вж. *Homeri Ilias* I, 180; II, 683. Сrv. *PWRE*, XVI, col. 1108. ² Това споменаване на българите у Малала се дължи на обичая на византийските автори да архаизират. Изразът τῶν λεγομένων μυρμιδόνων τότε може да бъде интерполация на по-късен преписвач от края на IX или от X в., когато вече земята на мирмидонците е била населена с българи. Сrv. *Й. Иванов*, Българите в Македония, София 1917, стр. 124—125. Общо за употребата на името „мирмидонци“ в смисъл на „българи“ у Малала и по-късни автори вж. *Moravcsik*, op. cit., II, pp. 179—180. ³ Император Веспасиан (69—79). ⁴ Император Адриан (117—138).

4. De nomine Solis apud Thracas

Ἐλθὼν δὲ ὁ Σέβηρος ἐπὶ τὸ Βυζάντιον, καὶ φορακῶς τὴν τοποθεσίαν τῆς πόλεως καλὴν, ἀνίγει τὴν Βυζούπολιν, καὶ ἔκτισε δημόσιον λουτρόν τὸ λεγόμενον Ζεύξιππον διότι ἐκεῖ Ἰσχυίτο ἐν μέσῳ τοῦ τετραστέφου στήλη χαλκῆ τοῦ Ἡλίου, καὶ ὑποκάτω αὐτῆς ἔγραψε τὸ μυστικὸν ὄνομα τῆς ἡλίου, Ζεύξιππον θεῶν· οἱ γὰρ Θραῦκες οὕτως ἔλεγον τὸν ἥλιον. οἱ δὲ τῆς πόλεως Βύζης οὕτως ἀνόμαζον τὸ αὐτὸ δημόσιον Ζεύξιππον κατὰ τὸ ὄνομα ὅπερ εἶχε τὸ παρότερον ὁ τόπος, καὶ οὐκέτι, ὡς εἶπεν ὁ βασιλεὺς, εἰς τὸ ἴδιον αὐτοῦ ὄνομα ἐκάλεσαν αὐτὸ Σεβήριον. (p. 291,15—292,2)

5. Probus contra Gothos apud Sirmium pugnat

Ὁ δὲ αὐτὸς βασιλεὺς Πρόβος ἐπολέμησε τοῖς Γοθοῖς ἐν τῷ Σιρμίῳ, καὶ ἐν τῷ πολέμῳ αὐτὸν ἐγένετο λιμὸς κοσμητικὸς μέγας, καὶ μὴ εὐθροδέντων ἀναλωμάτων ἰστασίασεν ὁ στρατός· καὶ ἐπελθόντες ἔσφαξαν αὐτὸν ἐν τῷ Σιρμίῳ ὄντα ἐνιαυτῶν γ'. (p. 302, 12—15)

6. Valens apud Sirmium Gothos profligat

Ὅτε γὰρ ἐτελεύτα Βαλεντιανὸς ὁ αὐτοῦ ἀδελφός, οὐκ ἦν ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁ Βάλης, ἀλλ' ἦν π μψας αὐτὸν ὁ ἀδελφός αὐτοῦ ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ πολεμῆσαι εἰς τὸ Σίρμιον πρὸς τοὺς Γότθους. οὕσιν αὐτὸς νικήσας κατὰ κράτος ἐπέστρεψε. (p. 342, 4—7)

7. Theodosius Dyrrachio ius civitatis condonat

Ὁ δὲ αὐτὸς βασιλεὺς Θεοδόσιος ἐμέρισε τὴν νέαν Ἠλείριον ἀπὸ τῆς παλαιᾶς καὶ ἐποίησεν ἐπαρχίαν, δοὺς δίκαιον πόλεως καὶ ἀρχοντα Δοῦραχίῳ^α πόλει. (p. 347, 11—13)

8. De Attilae morte

Ὁ δὲ βασιλεὺς Θεοδόσιος ἦν ἐλλόγιμος, παρὰ παντὸς τοῦ δήμου φιλούμενος καὶ τῆς συλήτου. ἐπὶ δὲ τῆς βασιλείας αὐτοῦ καὶ Βαλεντινιανοῦ ἐπεστράτευσεν κατὰ Ῥώμης καὶ κατὰ

^α Δοῦραχίῳ] Δοῦραχίῳ Οχ.

¹ Τετραστοα бил квадратен площад в центъра на Цариград, обиколен от колонада. Вж. R. Janin, Constantinople Byzantine, Paris 1950, p. 22—23. ² Богът конник (Ζεὺς Ἴππος — Зевксип) бил почитан от траките, жители на Византион. ³ Марк Аврелий Проб (276—282). ⁴ Валент (364—378) и Валентиниан (364—375). ⁵ Теодосий I (379—395). ⁶ Става дума за провинциите Нови Епир с главен град Драч и Стари Епир с главен град Никопол. ⁷ Теодосий II (408—450).

4. Тракийското име на слънцето

Когато Север отишел във Византион, и видял, че местоположението на града е хубаво, възстановил (стария град) Визопол и основал обществена баня, наречена Зевксип, понеже там, в средата на т. нар. „Тетрастоа“¹, се намирала медна статуя на слънцето, под която той написал митичното име на слънцето: „На бога Зевксип“², защото траките наричали така слънцето. А жителите на града Виза нарекли обществената баня не Северион, по собственото име на императора, както им поръчал, но я назвали Зевксип според името, което това място носело по-рано.

5. Император Проб воюва с готите при Сирмиум

Същият император Проб³ воювал с готите при Сирмиум. По време на неговите войни настанал голям глад по целия свят. Понеже нямало храни, войниците се разбунтували. Те го нападнали и го убили в Сирмиум на петдесетгодишна възраст.

6. Валент разбива готите при Сирмиум

И тъй Валент⁴ не се намирал в Константинопол, когато умрял брат му Валентиан, защото [Валентиан] го бил изпратил в Сирмиум още приживе да воюва срещу готите. След като ги разгромил напълно, той се завърнал.

7. Император Теодосий дарява на Дирахиум право на град

Същият император Теодосий⁵ отделил Нови Епир от Стари [Епир]⁶ и го направил провинция, като дал на град Дирахиум права на град и управител.

8. Смъртта на Атила

Император Теодосий⁷ бил образован човек и обичан от целия народ и от сената. Докато той и Валентиниан били императори, Атила, който по род произхож-

Κωνσταντινουπόλεως Ἀτιλᾶς, ἐκ τοῦ γένους τῶν Γηπέδων^α, πλῆθος ἔχων μυριάδων πολλῶν, δηλώσας διὰ Γότθου ἑνὸς πρεσβευτοῦ τῷ Βαλεντινιανῷ, βασιλεῖ Ῥώμης, Ἐκέλευσέ σοι δι' ἐμοῦ ὁ δεσπότης μου καὶ δεσπότης σου Ἀτιλᾶς ἵνα εὐτρεπίσης αὐτῷ τὸ παλάτιόν σου. ὁμοίως δὲ καὶ Θεοδοσίῳ βασιλεῖ τὰ αὐτὰ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐδήλωσε δι' ἑνὸς Γότθου πρεσβευτοῦ. καὶ ἀκηκῶς Ἀέτιος ὁ πρῶτος συγκλητικὸς Ῥώμης τὴν ὑπερβάλλουσαν τὸλμαν τῆς ἀπονεομημένης ἀποκρίσεως Ἀτιλᾶ, ἀπῆλθε πρὸς Ἀλάριχον πρὸς τοὺς Γάλλους, ὄντα ἐχθρὸν Ῥωμαίων, καὶ προετρέψατο αὐτὸν καὶ ἤνεγκεν αὐτὸν ἅμα αὐτῷ κατὰ Ἀτιλᾶ. ἐπολέμησε γὰρ πόλεις πολλὰς τῆς Ῥώμης. καὶ ἐξαίφνης ἐπιβρίψαντες αὐτῷ, ὡς ἐστὶν ἀπληκρῶν πλησίον τοῦ Δανουβίου ποταμοῦ, ἔκοψαν αὐτῶν^β χιλιάδας πολλὰς. εἰς δὲ τὴν συμβολὴν πληγὴν λαβὼν ὁ Ἀλάριχος ἀπὸ σαγίτας ἐτελεύτησεν. ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ Ἀτιλᾶς ἐτελεύτησε καταφορᾷ αἵματος διὰ τῶν βινῶν ἐνεχθείσῃ^γ νυκτός, μετὰ Οὐγγας παλλακίδος αὐτοῦ καθεύδων^δ ἦντις κόρη καὶ ὑπενοήθη ὅτι αὐτὴ αὐτὸν ἀνείλε. περὶ οὗ πολέμου συνεγράψατο ὁ σοφιστὴς Πρίσκο^ε ὁ Θράξ. (p. 358,5—359,4)

9. De Theuderichi seditione

Ἐπὶ δὲ τῆς αὐτοῦ βασιλείας Θεοδορίχος ὁ ἀπὸ ὑπάτων, ὁ υἱὸς Οὐαλέμερος, ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀνατραφεὶς καὶ ἀναγνούς, στρατηλάτης ὢν προαισέντου καὶ ἐωρακῶς τί ὑπέστη Ἀρμᾶτος, φοβηθεὶς τὸν βασιλέα Ζήνωνα, ἔλαβε τὴν ἰδίαν βοήθειαν καὶ ἐξῆλθεν ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως, ἐπὶ Σαλαβρίαν ἀπιὼν διὰ τοὺς ἐκεῖ καθεζομένους ἀριθμούς. καὶ τυραννήσας παρέλαβε τὴν Θράκην πᾶσαν καὶ ἦλθε κατὰ τοῦ βασιλέως Ζήνωνος ἕως Συκῶν πέραν κατέναντι Κωνσταντινουπόλεως, κόψας καὶ τὸν ἀγωγὸν τῆς πόλεως. καὶ ποιήσας ἡμέρας πολλὰς, καὶ μὴ δυναθεὶς βλάψαι τὸν βασιλέα, ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν ὁρμήσας ἐπὶ τὴν Ῥώμην. (p. 383, 5—14)

^α Γηπαίδων] Per s scripsit Niebuhr, ut vol. I. 124. D. II. 64. C. ^β αὐτῶν] αὐτοῦ Chron. Pasch. p. 318. A. ^γ ἐνεχθείσῃ Ch., ἐνεχθείσα Oх.

¹ Името „гепиди“ в смисъл на „хуни“ се употребява и в Пасхалната хроника и у някои други автори. Срв. посочванията у *Moravcsik*, op. cit., II, p. 106. ² Флавий Аеций (към 390—454 г.) бил римски пълководец, родом от Доросторум. Вж. *PWRE*, I. col. 701—703, s. v. Aetius, 4. ³ Тук изразът *πρὸς τοὺς Γάλλους* е употребен метонимично вместо *πρὸς τὴν Γαλλίαν*. ⁴ Готски племенен вожд (382—412). ⁵ Става дума за византийския писател от V в. Приск. За него вж. Гръцки извори, т. I, стр. 86—129. ⁶ Теодорих — син на Валамер, бил предводител на панонските остоти и отначало бил съюзник на Византия, а после се опълчил против нея. По-късно (448 г.) той се оттеглил в Италия, където основал остготското кралство.

дал от гепидите¹, се отправил на поход срещу Рим и Константинопол с много хиляди пълчища, като известил чрез един пратеник-гот на римския император Валентиниан следното: „Моят господар и твоят господар Атила ти заповядва чрез мене да му приготвиш двореца си.“ Същото известил чрез един пратеник-гот и на император Теодосий в Константинопол. Тогава Аеций², първият сенатор на Рим, като научил за прекомерно дръзкото и безумно искане на Атила, отишел в Галия³ при Аларих⁴, който бил неприятел на римляните. Той го убедил и го подтикнал да се опълчи заедно с него срещу Атила, защото той бил опустошил много градове на Римската империя и те го нападнали внезапно, както се бил разположил на стан до р. Дунав, и избили много хиляди от неговите [войници]. В това сражение бил ранен от стрела Аларих и починал. Умрял също и Атила, който получил кръвоизлияние от носа, докато спял с една своя наложница хунка. Тази девойка била заподозряна, че го убила. За същата война е писал, и многоученият Приск Тракиецът⁵.

9. Бунтът на Теодорих

При неговото царуване синът на Валамер — Теодорих⁶, бивш консул, отраснал и получил образованието си в Константинопол, началник на наличните войски, като видял онова, което се случило с Армат, уплашил се от император Зенон, напуснал Константинопол заедно със собствената си войска и отишел в Силиврия поради разположените там военни части. След като се разбунтувал, той завзел цяла Тракия и се отправил срещу император Зенон чак до Сики откъд срещу Константинопол, като прекъснал и водопровода на града. След като прекарал много дни, без да може да нанесе някаква щета на императора, той се оттеглил оттам и се насочил към Рим.

10. De Anastasii origine

Μετά δὲ τὴν βασιλείαν Ζήνωνος ἐβασίλευσεν ὁ θεϊότατος Ἀναστάσιος ὁ δίκορος, ὁ Δυβραχηνός, ὁ ἀπὸ τῆς νέας Ἡλείρου. (р. 392, 1—2)

11. Scythi, Gothi Bessique in exercitu Anastasii militant

Ὁ δὲ αὐτὸς βασιλεὺς ἀκούσας διὸ συνάγονται οἱ Ἰασυροὶ εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν χώραν τυρανῆσαι βουλόμενοι, εὐθέως ἐπεστράτευσεν κατ' αὐτῶν καὶ ἐπολέμησεν αὐτοῖς πέμπας στρατηγούς Ἰωάννην τὸν ἐπίκλην κυρτόν, στρατηλάτην πραισέντου, καὶ Διογενιανὸν τὸν πατριτίου, τὸν συγγενέα τῆς Αὐγουστάς, καὶ ἄλλους μετὰ πλήθους Σκυθῶν καὶ Γοτθικῆς καὶ Βεσσακῆς χειρός. (р. 393, 12—17)

12. Celer Illyrius in exercitu Anastasii militat

Ὁ δὲ αὐτὸς βασιλεὺς Ἀναστάσιος μετεστειλάτο τὸν στρατηλάτην Ὑπάτιον τὸν Σεκουνδίνου ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ ἐπεμψεν αὐτῷ αὐτοῦ τὸν ἐνδοξότατον Κέλερα τὸν Ἰλλυριόν, ἄνδρα σοφόν καὶ ἀνεδόθησαν αἱ πόλεις αἱ κατεχόμεναι ὑπὸ Περωῶν διὰ τοῦ αὐτοῦ Κέλερος μαγίστρου. (399, 5—10)

13. De Vitaliani seditione

Ἐπὶ δὲ τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἐτυράνησε Βιταλιανὸς ὁ Θράξ διὰ πρόφασιν τινα, φησί, λέγων διὸ διὰ τοὺς ἐξορισθέντας ἐπισκόπους. καὶ παρέλαβε τὴν Θράκην καὶ Σκυθίαν καὶ Μυσίαν^α ἕως Ὀδησοῦ καὶ Ἀγγάλου, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ πλῆθος Οὐγγων καὶ Βουλγάρων. καὶ ἐπεμψεν ὁ αὐτὸς βασιλεὺς Ὑπάτιον τὸν στρατηλάτην Θράκης καὶ παρετάξατο αὐτῷ, καὶ προδοθεὶς παρελήφθη ἰπὸ τοῦ αὐτοῦ Βιταλιανοῦ.

^α Μυσίαν Ch., Μυσίαν Oх. Ὀδύσσου Oх.

¹ Император Анастасий бил наречен „Дикор“ поради различния цвят на двете му очи.
² Сведенията на Малала за участието на беси във войската на Анастасий е ценно във връзка с разглеждането на въпроса за запазването на остатъците от старото тракийско население в нашите земи през късната античност и ранното средновековие. По този въпрос вж. повече у В. Бешевлиев, Участието на траките в общественния живот на провинция Тракия, ИИБИ, I (1951), стр. 230 сл. ³ στρατηλάτης — magister militum, отговаря на днешната длъжност главнокомандуващ. По времето на Константин имало само двама стратилати: magister peditum (на пехотата) и magister equitum (на конницата). Вж. Grosse, Römische Militärgeschichte, p. 145 sq. ⁴ Ипатий бил син на патриций Секундин и сестрата на император Анастасий. Към 505 г. като военачалник на източните войски той превзел от персите Амида, обаче отказал да участва по-нататък във военните действия и затова бил отзован от Анастасий в Константинопол. Вж. Theophanis Chronographia, ed. De Boog, pp. 146, 6—8; 146, 19—21. ⁵ Към 506 г. Анастасий назначил за военачалник на източните войски Келер, илириец по произход и магистър на официте, който нанесъл големи поражения на персите в областта на Низибис. Вж. Theophanes, op. cit., pp. 147, 31—148, 13. ⁶ Според Йоан Антиохийски (Excerpta de insidiis, ed. De Boog, p. 143, 11) Виталиан произхождал от градчето Залдапа в Долна Мизия.

10. Произходът на император Анастасий

След царуването на Зенон станал император пребожественият Анастасий Дикор¹, дирахиец от Нови Епир.

11. Скити, готи и беси във войската на Анастасий

Същият император, като чул, че исаврийците събират войска в собствената си страна с намерение да вдигнат бунт, веднага се отправил на поход срещу тях, като изпратил срещу им стратегите: Йоан, наричан Кирт [Гърбавият], началник на наличните войски, патриций Диогениан, родственник на императрицата, и други [военачалници] с голяма войска от скити, готи и беси².

12. Илириецът Келер на служба във войската на Анастасий

Същият император Анастасий повикал в Константинопол стратилата³ Ипатий⁴, син на Секундин, и изпратил вместо него преславния илириец Келер⁵, мъдър мъж. Същият този магистър Келер възвърнал [на империята] завзетите от персите градове.

13. Бунтът на Виталиан

По време на неговото царуване Виталиан Тракиецът⁶ вдигнал бунт, като изтъквал, както казват, за причина заточаването на епископите. Той превзел Тракия, Скития и Мизия до Одесос и Анхиало, като водел със себе си множество хуни и българи. Императорът изпратил военачалника на Тракия Ипатий; той влязъл в сражение с Виталиан, но бил заловен от него чрез предателство

καὶ δοθέντων χρημάτων πολλῶν ἀνεδόθη ῥωμαιοῖς. καὶ διαδεχθέντος τοῦ αὐτοῦ ῥωπαίου, μετὰ τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπάνοδον αὐτοῦ προήχθη ἀντὶ αὐτοῦ στρατηλάτης Θράκης Κύριλλος Ἰλλυρικανός^α, καὶ εὐθέως ἀπελεύων παρετάξαι τῷ αὐτῷ Βιταλιανῷ^β καὶ συνέκρουσαν, καὶ ἔπεσαν πολλοὶ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν^γ καὶ περιγεγόμενος ὁ Κύριλλος εἰσῆλθεν Ὀδησοῦ^δ τῇ πόλει, καὶ διῆγεν ἐκεῖ, Βιταλιανοῦ ἀναχωρήσαντος ἐκ τῶν μερῶν ἐκείνων. διὰ δόσεως δὲ χρημάτων ἐξηγόρασεν ὁ αὐτὸς Βιταλιανὸς τοὺς φυλάττοντας τῆς αὐτῆς Ὀδησοῦ^ε πόλεως τὰς πόρτας, πέμπας διὰ τινῶν συγγενῶν τῶν αὐτῶν πορταρίων χρήματα καὶ τινὰς ἐπαγγελίας. προδίας δὲ γενομένης, εἰσῆλθε νυκτὸς εἰς τὴν Ὀδησον^δ πόλιν ὁ αὐτὸς Βιταλιανός, καὶ παρέλαβε τὸν στρατηλάτην Θράκης Κύριλλον, καὶ ἀνείλεν αὐτόν. καὶ ἦλθε πραιδεῖων πάλιν πᾶσαν τὴν Θράκην καὶ τὴν Εὐρώπην, ἕως οὗ ἦλθεν ἐν Σύκαις καὶ ἐπὶ τὸν ἀνάπλουον πέραν Κωνσταντινουπόλεως, βουλόμενος καὶ αὐτὴν Κωνσταντινούπολιν λαβεῖν. καὶ ἐκάθητο ἐν τῷ ἀνάπλω ἐπὶ τὸ λεγόμενον Σωσθένην ἐν τῷ εὐκτηρίῳ τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαήλ. ὁ δὲ βασιλεὺς Ἀναστάσιος πρόην μὲν ἦν μεταστειλάμενος διὰ Μαρίνου τὸν φιλόσοφον Πρόκλον τὸν Ἀθηναῖον, ἄνδρα περιβόητον, καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς Ἀναστάσιος, Τί ἔχω ποιῆσαι τῷ κνὴ τούτῳ, ὅτι οὕτως ταράσσει με καὶ τὴν πολιτείαν, φιλόσοφε; ὁ δὲ Πρόκλος εἶπεν αὐτῷ, Μὴ ἀθυμήσεις^ε, βασιλεῦ· φεύγει γὰρ καὶ ἀπέρχεται, ἢ μόνον πέμπεις κατ' αὐτοῦ τινὰς. καὶ εὐθέως ὁ βασιλεὺς Ἀναστάσιος εἶπε Μαρίνῳ τῷ Σύρω τῷ ἀπὸ ἐπάρχων, ἐστὼτι πλησίον ὅτε διελέγεται ὁ βασιλεὺς τῷ φιλοσόφῳ Πρόκλῳ, δπλασασθαι κατὰ τοῦ αὐτοῦ Βιταλιανοῦ, ὅντι εἰς τὸ πέραν Κωνσταντινουπόλεως. καὶ λέγει Πρόκλος ὁ φιλόσοφος ἔμπροσθεν τοῦ βασιλέως Μαρίνῳ τῷ Σύρω, Ὁ δίδωμί σοι λάβει, καὶ ἐξέλθε κατὰ τοῦ αὐτοῦ Βιταλιανοῦ. καὶ ἐκέλευσεν ὁ αὐτὸς φιλόσοφος ἐνεχθῆναι τὸ λεγόμενον θεῖον ἄπυρον πολὺ, εἰπὼν τριβῆναι αὐτὸ ὡς εἰς μῖγμα λεπτόν, καὶ δέδωκε τῷ αὐτῷ Μαρίνῳ, εἰρηκῶς αὐτῷ ὅτι Ὅπου ρίψεις ἐξ αὐτοῦ εἴτε εἰς οἶκον εἴτε ἐν πλοίῳ μετὰ τὸ ἀνατεῖλαι τὸν ἥλιον, εὐθέως ἄπεται ὁ οἶκος ἢ τὸ πλοῖον καὶ ὑπὸ πυρὸς ἀναλίσκεται. ὁ δὲ Μαρίνος παρεκά-

^α Ἰλλυρικανός Ch., Ἰουλλυρικανός Oх. ^β Ὀδίσω et ^γ Ὀδύσσον. ^δ Ὀδυσσον Oх. ^ε ἀθυμήσεις] ἀθυμήσης malit Dind.

¹ Споменатият тук Кирил бил византийски пълководец, началник на войските в Тракия след Ипатий. Вж. *Viry*, op. cit., I, p. 299; *Кулаковски*, пос. съч. I, 510. ² Ὁ τοῦ Σωσθένιον κόλλος у Теофан (op. cit., p. 396, 22), пристанище на европейския бряг на Босфора, дн. Устене Лиман, между Балта Лиман и Кьойбази. ³ Влиятелен съветник на императора, назначен от Анастасий за началник на флотата по време на бунта срещу Виталиан, понеже военачалниците патрицини Петър и Йоан, синът на Валериан, отказали да се бият срещу Виталиан. ⁴ Изглежда, че споменатият тук учен Прокъл не е един и същ с известния неоплатоник Прокъл, умрял в 485 г. сл. н. е. Вж. *I. Zonarae Hist.*, ed. Bonn., III, p. 138, 1—10. ⁵ Йоан Зонара (op. cit., III, p. 138, 5—10) съобщава, че морската победа на Анастасий над Виталиан била спечелена с помощта на запалителни огледала, направени от Прокъл.

и срещу голям откуп бил върнат на ромеите. След като Ипатий се върнал в Константинопол, за военачалник на Тракия вместо него бил назначен Кирил Илириецът¹. Той веднага се отправил срещу Виталиан, влязъл в сражение с него и в битката погинали мнозина и от двете страни. Кирил победил, влязъл в град Одесос и се настанил там, а Виталиан се оттеглил от тия места. След това той подкупил пазачите на градските врати на Одесос, като дал чрез някои роднини на тези вратари пари и обещания. Благодарение на предателството Виталиан влязъл през нощта в град Одесос, заловил военачалника на Тракия Кирил и го убил. След това отново започнал да плячкосва цяла Тракия и Европа, докато стигнал до Сики и до Анаплус откъд Константинопол с намерение да превземе и самия Константинопол. Той се настанил до Анаплус в Состений² в църквата на Архангел Михаил. А император Анастасий бил повикал преди това чрез Марин³ философа Прокъл Атинянина⁴, прочут мъж, и му казал: „Що да правя, философе, с това куче, което така безпокои и мене, и държавата?“ А Прокъл му рекъл: „Не се тревожи, царю; той ще избяга и ще се махне, стига само да изпратиш някого срещу него.“ Веднага император Анастасий казал на бившия префект Марин Сириец, който стоял близо до него, докато разговарял с философа Прокъл, да се пригответи за бой срещу Виталиан, намиращ се на откъдната страна на Константинопол. А философът Прокъл казал на Марин Сириец в присъствието на императора: „Вземи това, което ти давам, и тръгни срещу Виталиан.“ Тогава философът заповядал да донесат голямо количество от така наречената негорена сяра, заповядал да го стрият като на ситна смес и го дал на Марин с тези думи: „Където хвърлиш от него — върху къща или върху кораб, след като е изгряло слънцето, веднага къщата или корабът ще се запали и ще изгори от огъня.“⁵ Марин помолил императора да му даде един от военачал-

λεσε τὸν βασιλέα Ἰνα ἕνα τῶν στρατηλατῶν αὐτοῦ πέμψη λαμβάνοντα τὸ βοήθημα· καὶ εὐθέως μετεστείλατο ὁ βασιλεὺς Πατρίκιον τὸν Φρύγα, τὸν στρατηλάτην, καὶ Ἰωάννην τὸν Βαλεριανῆς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὀπλίσασθαι κατὰ τοῦ αὐτοῦ Βιταλιανοῦ εἰς τὸ πέραν, λαμβάνοντας πλοῖα δρομίων^α καὶ στρατιώτας. καὶ ἔπρσαν ἐπὶ τοὺς πόδας τοῦ βασιλέως, λέγοντες ὅτι Καὶ αὐτοῦ καὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ οἱ δύο ἡμεῖς φίλοι ἤμεθα· καὶ μὴ συμβῆ ἕνα ἀποτυχίαν γενέσθαι, καὶ ὑπονοηθῶμεν ὡς προδόται. καὶ ἀνακατήσας κατ' αὐτῶν ὁ βασιλεὺς ἔβαλεν αὐτοὺς ἕξω τοῦ παλατίου, καὶ κελεύσας Μαρίνω τῷ Σύρω λαβεῖν τοὺς δρομίονας καὶ τὸ θεῖον ἄπυρον καὶ τὴν στρατιωτικὴν βοήθειαν ὀπλισμένην, καὶ ἐξελθεῖν κατὰ τοῦ αὐτοῦ Βιταλιανοῦ. ἀκούσας δὲ Βιταλιανὸς ὅτι μετὰ πολλῆς βοήθειας ἐξέρχεται ὁ Μαρίνος κατ' αὐτοῦ, ὅσα εὗρε πλοῖα ἐκράτησε καὶ ἐρύμωσεν αὐτὰ Οὐνικὴν καὶ Γοτθικὴν χεῖρα ὀπλισμένους. καὶ ὄρμησεν εἰσελθεῖν εἰς Κωνσταντινούπολιν, θαρβῶν ὅτι πάντως αὐτὴν λαμβάνει, καὶ Μαρίνον δὲ ἀπαντῶντα ἀναίσκη μεθ' ἧς ἔχει βοήθειας. ὁ δὲ Μαρίνος ἐβρόγευσε^β τὸ θεῖον ἄπυρον, ὃ ἔδωκεν αὐτῷ ὁ φιλόσοφος, εἰς ὅλα τὰ πλοῖα τῶν δρομιῶνων, εἰρηκῶς τοῖς ναύταις καὶ τοῖς στρατιώταις δι' οὐ χρεία ὀλων, ἀλλ' ἵνα ῥίπτετε ἐκ τούτων εἰς τὰ ἐρχόμενα κατέναντι ὑμῶν πλοῖα καὶ καίονται. εἰ δὲ πέραν ἀπέλθωμεν εἰς τοὺς οἴκους, ἔνθα εἰσὶν οἱ ἐχθροὶ τοῦ βασιλέως, ἐκεῖ ῥίψατε. ὁ δὲ Μαρίνος, καθὼς εἶπεν αὐτῷ ὁ φιλόσοφος ὅτι ἀνάπτονται ἵπὸ τοῦ πυρὸς τὰ πλοῖα καὶ ποντίζονται αὐτανδρα, παρήγγειλεν αὐτοῖς ῥίπτειν καὶ ὄρμησεν εἰς τὸ πέραν κατὰ Βιταλιανοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων αὐτοῦ. καὶ κατήντησαν καὶ τὰ πλοῖα Βιταλιανοῦ, καὶ εὐρέθησαν^γ ἔργιστα ἀλλήλων κατέναντι τῆς ἁγίας Θέκλης τῆς ἐν Σύκαις εἰς τὸν τόπον τοῦ ρεύματος ὅπου λέγεται τὸ βυθῶρον. καὶ γίνεται ἐκεῖ ἡ ναυμαχία ὡραν τρίτην τῆς ἡμέρας· καὶ ἀνήφθησαν ἐξαίφνης ὑπὸ πυρὸς τὰ πλοῖα ἅπαντα Βιταλιανοῦ τοῦ τυράννου καὶ ἐποντίσθησαν εἰς τὸν βυθὸν τοῦ ρεύματος μεθ' ὧν εἶχον Γότθων καὶ Οὐννων καὶ Σκυθῶν στρατιωτῶν συνεπομένων αὐτῷ. ὁ δὲ Βιταλιανὸς καὶ οἱ εἰς τὰ ἄλλα πλοῖα προσεσχηκότες τὸ γεγονός, ὅτι ὑπὸ πυρὸς αἰφνίδιον ἀνάπτονται τὰ ἑαυτῶν πλοῖα, ἐφνυγον καὶ ἐπέστρεψαν ἐπὶ τὸν ἀνάπλου. Μαρίνος δὲ ὁ ἀπὸ ἐπάρχων περάσας ἐν Σύκαις, ὅσους εὗρε τῶν Βιταλιανοῦ εἰς τὰ προάστεια ἢ εἰς οἴκους, ἀνεῖλε, καταδιώκων αὐτοὺς ἕως τοῦ ἁγίου Μάμαντος· καὶ γενομένης ἑσπέρας ἔμεινε Μαρίνος καὶ ἡ βοήθεια αὐτοῦ φυλάττουσα τὰ ἐκεῖ. ὁ

ниците с въоръжен отред. Веднага императорът повикал военачалника Патрикий Фриגיעца и сина на Валериана Йоан и им казал да се отправят срещу Виталиан на отвъдния бряг, като вземат със себе си дромони и войници. Те паднали пред краката на императора, казвайки: „Ние двамата бяхме приятели и на него, и на неговия баща; да не би да се случи някаква несполука, та да бъдем заподозрени като предатели.“ Императорът се разгневил от това и ги изгонил от двореца. След това заповядал на Марин Сириец да вземе дромоните, негорената сярра и готовия въоръжен отред и да тръгне срещу Виталиан. Когато Виталиан чул, че Марин идва насреща му с голяма войска, завладял всички кораби, които намерил, и ги натоварил с готски и хунски войници. И тъй той се насочил да влезе в Константинопол с надеждата, че непременно ще го превземе и че ще унищожи Марин, който идвал срещу него, и войската му. Марин разпределил негорената сярра, която му дал философът, между всички дромони и казал на войниците: „Не ви трябва оръжие, но хвърляйте от това върху корабите, които идват насреща ви, и те ще изгорят. Ако отидем отвъд при къщите, където са неприятелите на императора, хвърлете и там. Марин, уверен, че корабите ще се подпалят от огъня и ще потънат заедно с хората, както му бил казал философът, заповядал на войниците да хвърлят [от негорената сярра]. След това се спуснал към отвъдния бряг срещу Виталиан и неговите хора. Посрещнали ги корабите на Виталиан и се намерили съвсем близо едни до други срещу Света Текла в Сици, на онова място на протока, което се нарича Витарис. В третия час на деня там се завързало морско сражение. Изведнъж всички кораби на узурпатора Виталиан се подпалили от огъня и потънали в дълбините на протока заедно с войниците готи, хуни и скити, които го били последвали. А Виталиан и хората от другите кораби, като разбрали, че техните кораби ненадейно пламват, избягали и се върнали към брега. Тогава бившият префект Марин преминал в Сици и избил всичките хора на Виталиан, които намерил в предградията или по къщите, като ги преследвал чак до Св. Мамант. Когато се мръкнало, Марин и войниците му останали там на стража. През нощта

^α δρομιῶνων | δρομιῶνων Οχ. ^β ἐβρόγευσε Οχ. ^γ εὐρέθησαν Οχ.

δὲ Βιταλιανὸς ἔφυγε νυκτὸς μετὰ τῶν ἐπολειφθέντων αὐτῷ ἐκ τοῦ ἀνάπλου, δδούσας ἐν τῇ αὐτῇ νυκτὶ μίλια ξ'· καὶ πρώτας γενομένης οὐδείς εὐρέθη εἰς τὸ πέραν ἐκ τοῦ αὐτοῦ Βιταλιανοῦ, καὶ ἐνίκησεν ὁ σωτὴρ Χριστὸς καὶ ἡ τοῦ βασιλέως τύχη, καὶ ἐποίησε πρόκεσον ὁ βασιεὺς Ἀναστάσιος εἰς τὸ Σωσθένιν, ἐν τῷ ἀρχαγγέλῳ Μιχαὴλ εὐχαριστῶν ἐπὶ ἡμέρας πολλὰς. ὁ δὲ φιλόσοφος Πρόκλος ὁ Ἀθηναῖος αἰτήσας τὸν βασιλέα ἀπελύθη, μηδὲν ἀνασχόμενος λαβεῖν παρὰ τοῦ αὐτοῦ βασιλέως· ἦν γὰρ κελύσας αὐτὸν λαβεῖν κεντηνάρια τέσσαρα· ὅστις φιλόσοφος ἀπελθὼν ἐν Ἀθήναις εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν εὐθέως ἐτελεύτησεν. ἔλεγον δὲ τινες ἐν Κωνσταντινουπόλει ὅτι ἀπὸ τῆς θέρμης τοῦ ἡλίου, ὡς λεπτότατον ὄντα, τὸ θεῖον ἄπυρον ῥιπτόμενον εἰς τὸν ἀέρα ἀπτεται καὶ φυσικόν ἐστι τοῦτο. ὁ δὲ Βιταλιανὸς ἀπελθὼν ἐν Ἀρχιᾶλῳ ἐκάθητο ἐκεῖ ἡσυχάζων. (p. 402,3—406,8).

14. De Iustini origine

Μετὰ δὲ τὴν βασιλείαν Ἀναστασίου ἐβασίλευσεν ὁ θεϊότατος Ἰουστίνος, ἀπὸ Βεδεριάνας ὢν Θράξ, ἐπὶ τῆς ὑπατείας Μάγνου, μηνὶ ἰουλίῳ θ', ἰνδικτιῶν ἑνδεκάτῃ. (p. 410, 1—3)

15. De Iustiniani origine

Μετὰ δὲ τὴν βασιλείαν Ἰουστίνου ἐβασίλευσεν ὁ θεϊότατος Ἰουστινιανὸς ἔτη λη' καὶ μῆνας ζ' καὶ ἡμέρας ιγ' ἐν μηνὶ ἀπριλλίῳ πρώτῃ, ἰνδικτιῶν πέμπτῃ, ἔτους χρηματίζοντος καὶ ἀντιόχειαν πεντακοσιοστοῦ ἐβδόμηκο τοῦ πέμπτου, ἐπὶ τῆς ὑπατείας Μαβροτίου. ἦν δὲ τῇ ιδέα κονδοειδής,^a εὔστηθος, εὖμορφος, λευκός, οὐλόθρξ, στρογγύλοψις, εὖμορφος, ἀναγάλας, ἀνθηροπροδωσώπος, μιξοπόλιος τὴν κάραν καὶ τὸ γένειον, μεγαλόψυχος, χριστιανός. ἔχαιρε δὲ τῷ Βενέτῳ μέρει, καὶ αὐτὸς δὲ ὢν Θράξ^b ἀπὸ Βεδεριάνας. (p. 425, 1—9)

16. In Bosphoro pax restituitur

Ἐν αὐτῷ δὲ τῷ χρόνῳ καὶ ὁ πλησίον Βοσπόρου ῥῆξ τῶν Οὐννων ὀνόματι Γερῶδ προσ-

^a κονδοειδής Οχ. ^b Θράξ Οχ. ^c Eadem Βεδεριανῶς.

¹ За тракийския произход на Юстин I съобщава и Chronicon Paschale, ed. Bonn., p. 611, 12: θεϊότατος Ἰουστίνος ὁ Βενδαρίτης ὁ Θράξ. Прокопий (вж. тук стр. 149) нарича Юстин илириец по произход: γεωργοὶ νεανίαί τρεῖς, Ἰλλυριοὶ γένο: Ζίραυχος τε καὶ Βιτυρίστος καὶ Ἰουστίνος ὁ ἐκ Βεδεριάνης. Въпросът за етническия произход на Юстин и неговата династия не е окончателно разрешен. Засега може да се смята отхвърлена легендата за славянския произход на Юстиниановото семейство. Срв. Дуйчев, Балканският Югоизток през първата половина на VI в., стр. 244. ² Годината на Юстиниановото възцаряване е съобщена от Малала неточно. ³ Златарски, История, I, 1 стр. 48 сл. отнася това събитие към 528, а Moravcsik, op. cit., II, p. 108, към 527 г. ⁴ Кимерийският Босфор, дн. Керченски проток.

Анастасије

Виталиан избягал от пролива с останалите си войници и изминал шестдесет мили през същата нощ. Сутринта на отведния бряг нямало нито един Виталианов човек. Така Спасителят Христос и щастието на императора одържали победа. Император Анастасий устроил тържествено шествие в Состений и много дни наред въздавал благодарности в [църквата на] архангел Михаил. А пък философът Прокъл Атинянинът помолил императора да го освободи и си отишел, като не приел да вземе нищо от него, при все че императорът му предложил четири кентинария. Философът се върнал в своя град Атина и скоро след това умрял. В Константинопол някои казвали, че негорената сярра, когато се хвърля счукана на ситно във въздуха, се запалва от топлината на слънцето, и това е естествено нещо. Виталиан, като отишел в Анхиало, се настанил там и мирувал.

14. Произходът на Юстин

След царуването на Анастасий станал император пребожественият Юстин, тракиец¹ от Ведериана, при консулството на Магнус, девети ден от м. юли, единадесети индикт.

15. Произходът на Юстиниан

След царуването на Юстин царувал пребожественият Юстиниан 38 години, 7 месеца и 13 дена. Той се възкачил на престола на 1 април, пети индикт, 575 г. според антиохийската ера², при консулството на Мавортий. Той бил нисък на ръст, широкоплещест, с правилен нос, с бяла кожа, с къдрава коса, кръглолиц, хубав, възпleshив, с цъфтящо лице, с прошарена коса и брада, великодушен защитник на християнската вяра. Той бил привърженик на партията на венетите и също бил тракиец от Ведериана.

16. Омиротворяването на Босфора

По това време³ царят на хуните Грод, който живеел близо до Босфора⁴,

εἰρήνη τῷ αὐτῷ βασιλεῖ· καὶ ἦλθεν ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐφωτίσθη· ὅτινα δ' αὐτὸς βασιλεὺς ἐδέξατο εἰς φώτισμα, καὶ πολλὰ χαρσαμένους αὐτῷ ἀπέλευσεν αὐτὸν εἰς τὴν ἰδίαν χώραν εἰς τὸ φυλάττειν τὰ Ῥωμαϊκὰ καὶ τὴν^α Βόσπορον, ἣντινα πόλιν Ἡρακλῆς ὁ ἀπὸ Ἰσπανίων ἔκτισε καὶ ἐποίησε συντελεῖν Ῥωμαίοις ἀπὸ χρημάτων βόας καὶ ἔτος, δεδωκώς αὐτῇ τῇ πόλει ὄνομα Βοῶν φόρος, ὅπερ^β καὶ συντελεῖν αὐτὴν ἐκέλευσεν. ἐν αὐτῇ δὲ τῇ πόλει ἐκάθισεν ἀρχιμὸν στρατιωτῶν Ῥωμαίων, ἦτοι Ἰταλῶν, λεγομένων Ἰσπανῶν, δὸς αὐτοῖς καὶ τριβούνον σὺν αὐτοῖς φυλάττοντα. ἦν δὲ ἐν τῇ πόλει συναλλαγῆ^γ Ῥωμαίων τε καὶ Οὐννων.

Ὁ δὲ αὐτὸς ῥῆξ ὁ γενόμενος χριστιανὸς ἀπελθὼν ἐπὶ τὴν ἰδίαν χώραν πλησίον Βοσπόρου εὗρε τὸν ἴδιον ἀδελφόν· καὶ ἑάσας αὐτὸν μετὰ βοηθείας Οὐννικῆς ἀνεχώρησεν. ἔσεβον δὲ οἱ αὐτοὶ Οὐννοι ἀγάλματα· καὶ λαβόντες αὐτὰ ἐχώνευσαν· ἦσαν γὰρ ἀργυρᾶ καὶ ἠλέκτρινα· καὶ κατήλλαξαν αὐτὰ ἐν Βοσπόρῳ, λαβόντες ἀπ' αὐτῶν μιλιαρῖσια. καὶ μανέντες οἱ ἱερεῖς τῶν αὐτῶν Οὐννων καὶ ἔσφαξαν τὸν ῥῆγα καὶ ἐποίησαν ἀπ' αὐτοῦ τὸν αὐτοῦ ἀδελφὸν Μοῦγγελ. καὶ πτοηθέντες Ῥωμαίους ἦλθον ἐν Βοσπόρῳ καὶ ἐφώνευσαν τοὺς φυλάττοντας τὴν πόλιν.

Καὶ ἀκούσας ταῦτα ὁ αὐτὸς βασιλεὺς ἐποίησε κόμητα στενῶν τῆς Ποντικῆς θαλάσσης, ὃν ἐκέλευσε καθῆσθαι ἐν τῷ λεγομένῳ Ἰερῷ εἰς αὐτὸ τὸ στομίον τῆς Πόντου, Ἰωάννην τὸν ἀπὸ Ἰπιάτων, ἀποστείλας αὐτὸν μετὰ βοηθείας Γοτθικῆς^δ. καὶ ἐπεστράτευσεν κατὰ τῶν αὐτῶν Οὐννων ὁ αὐτὸς βασιλεὺς πέμψας διὰ τῆς αὐτῆς Ποντικῆς θαλάσσης πλοῖα γέμοντα στρατιωτῶν καὶ ἔξαρχον, ὁμοίως δὲ καὶ διὰ γῆς πέμψας πολλὴν βοήθειαν καὶ στρατηγὸν Βαδοῦάριον. καὶ

минал на страната на императора. Той дошел в Константинополь и се покръстил. Самият император¹ му станал възприемник при кръщението и след като го надарил богато, изпратил го обратно в страната му да пази ромейските владения и Босфора. Херкулес² от Испания основал този град³, задължил го да плаща всяка година на римляните данък във волове вместо в пари и го нарекъл „Боонфорос“⁴, споредналожения му данък. Императорът поставил в града отред от ромейски или по-точно италийски войници, наречени испанци, и им дал един трибун, който да пази града заедно с тях. В града се извършвала търговия между ромей и хуни.

Споменатият цар, след като станал християнин, се върнал в страната си близо до Босфора, намерил там своя брат и като го оставил с хунска войска, се оттеглил⁵. Хуните се кланяли на идоли⁶, направени от сребро и електрон⁷. Те ги събрали и стопили, а после ги разменили в Босфора, като получили срещу тях милиаризии⁸. Жреците на хуните, обхванати от ярост, убили своя цар и поставили на негово място брат му Мугел, но страхувайки се от ромейте, навлезли в Босфора и избили градския гарнизон.

Императорът, като се научил за това, назначил проконсула Йоан⁹ за комес на устията на Понтийско море¹⁰; запоядал му да се настани в така наречения Хиерон¹¹ при устието на Понт и го изпратил там с готска войска. Императорът отворил война на хуните; той изпратил през Понтийско море кораби, натоварени с войници, начело с екзарх¹², а също и по суша голяма войска със стратег

^α τὴν Ch., τὸν Ox. V. p. 56. D. ^β ὅπερ] δυνεργ malit Dind. ^γ συναλλαγῆ] συναλλαγῆ Ch., συναλλάγματα Theophanes p. 150. A. ^δ Γοτθικῆς Ox., ut aliquoties scriptum apud Cedrenum.

¹ Юстиниан I (527—565). ² С думите „от Испания“ се загатва за подвизите на Херкулес, голяма част от които били извършени при Херкулесовите стълбове, сиреч Гибралтар — при Испания. ³ С тази легенда авторът приема, че градът е бил старогръцка колония. ⁴ Малала дава народна етимология за името Босфор, като го извежда от *βόων φόρος*. Същото обяснение възприема и Теофан (op. cit., p. 175, 29—30). ⁵ Това място от текста на Малала (p. 436) не е много ясно. От думите на Малала може да се заключи, че Грод отстъпил властта на брата си. *Златарски*, История, I, 1, стр. 49, е изтъквал разказа в смисъл: Грод намерил там брата си, когото нападнал и принудил да отстъпи. Теофан предава това събитие другояче: Грод бил премахнат от брат си, който направил заговор срещу него. Срв. *Theophanes*, op. cit., p. 175, 25—176, 8. ⁶ За наличността на статуи у хуните вж. *В. Бешевлиев*, Вратата на прабългарите, ГСУИФ, ХХХV, 1 (1939), стр. 36 и сл. ⁷ Електронът е сплав, съставена от злато и сребро (около 52% злато и 48% сребро). ⁸ Тук имаме едно указание за наличността на търговски връзки между византийците и хунските племена по окръжнините на империята и за употребяваните тогава монети. Милиаризият представлявал една дванадесета от златния солид, или номизмата. Един милиаризий се равнявал на 2 сребърни кератия, един кератий на 6 медни фолера, 1 фолер на два обола. ⁹ Йоан бил син на патриций Руфин и внук на Йоан Скит, военачалник на тракийските войски при похода на император Анастасий срещу исаврийците. Срв. *Theophanes*, op. cit., p. 176, 12—15. ¹⁰ Сиреч на Тракийския Босфор и на Кимерийския (дн. Керченски проток). ¹¹ Някогашна колония на халкедонците на малоазийския бряг на Тракийския Босфор. ¹² Тук екзарх е употребено в смисъл на военачалник. За тази длъжност вж. *Bréhier*, op. cit., p. 114—117.

ἀκούσαντες οἱ βάρβαροι, ἔφυγον, καὶ γέγονεν ἐν εἰρήνῃ ἢ Βόσπορος, ὑπὸ Ῥωμαίων οἰκουμένη. (р. 431,16—433,2)

17. De episcopo Diospolis et de eius stupro

Ἐν αὐτῷ δὲ τῷ χρόνῳ διεβλήθησάν τινες τῶν ἐπισκόπων ἀπὸ διαφόρων ἐπαρχιῶν, ὡς κακῶς βιοῦντες περὶ τὰ σωματικὰ καὶ ἀρσενοκοιτοῦντες. ἐν οἷς ἦν Ἡσαΐας ὁ τῆς Ῥόδου^α ὁ ἀπὸ νυκτεπάρχων Κωνσταντινουπόλεως, ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἀπὸ^β Διὸς πόλεως τῆς Θράκης, ὀνόματι Ἀλέξανδρος. οἷτινες κατὰ θείαν πρόσταξιν ἠνέχθησαν ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ ἐξετασθέντες καθηρέθησαν ὑπὸ Βίκτωρος ἐπάρχου πόλεως, ὅστις ἐτιμωρήσατο αὐτούς, καὶ τὸν μὲν Ἡσαΐαν πικρῶς βασανίσας ἐξώρισε, τὸν δὲ Ἀλέξανδρον καυλοτομήσας ἐπόμψεν εἰς κραβαταρίαν. — — —

Ἐν αὐτῷ δὲ τῷ χρόνῳ ἔπαθεν ὑπὸ θεομηνίας ἐν τῇ Μυσίᾳ Πομπηίουπολις^с τῆς γὰρ κινήσεως γενομένης ἐξαίφνης ἐσχίσθη ἡ γῆ καὶ ἐχαώθη τὸ ἥμισυ τῆς πόλεως μετὰ τῶν οἰκούντων, καὶ ἦσαν ὑπὸ τὴν γῆν, καὶ τὸ ἦχος αὐτῶν ἐφέρετο τοῖς περιωθθεῖσι. καὶ πολλὰ ἐφιλοτιμήσατο ὁ αὐτὸς βασιλεὺς εἰς τὴν ἐκχόισιν τοῦ περιωθηθῆναι τοὺς ὄντας ὑπὸ τὴν γῆν, ὅσαύτως δὲ καὶ τοῖς ζήσοσι καὶ τῇ πόλει εἰς ἀνανέωσιν. (р. 436,2—437,2)

18. Hunni Scythiam, Moesiam Thraciamque invadunt

Ἐπὶ δὲ τῆς αὐτοῦ βασιλείας δύο στρατηγοὶ Οὐννων ἐπιβρίψαντες μετὰ πλήθους εἰς τὴν Σκυθίαν καὶ τὴν Μυσίαν, ὄντος ἐκεῖ στρατηλάτου Ῥωμαίων Βαδοουαρίου καὶ Ἰουστίνου, καὶ ἐξεληθόντων αὐτῶν κατὰ τῶν Οὐννων, καὶ συμβολῆς γενομένης, ἐσφάγη Ἰουστίνος ἐν τῷ πολέμῳ καὶ ἐγένετο ἀντ' αὐτοῦ Κωνσταντιόλος ὁ Φλωρεντίου στρατηλάτης τῆς Μυσίας. καὶ ἦλθον οἱ Οὐννοὶ πραιδεύοντες ἕως τῆς Θράκης· καὶ ἐξεληθὼν κατ' αὐτῶν ὁ στρατηλάτης Κωνσταντιόλος καὶ Γοδιλάς καὶ ὁ τοῦ Ἰλλυρικοῦ

^α Ῥόδου καὶ ὁ Οχ. ^β δ ἀπὸ] Immo δ. ^с Πομπηίουπολις Οχ.

¹ Теофан (ор. сит., р. 175, 15) предава името в напис Вадούριος. ² За станалото в Πομπηίουπολις τῆς Μυσίας съобщава и Теофан под 536 г. (AM. 6028) Theoph., ор. сит., р. 216, 17—18). Местоположението на града не е отъждествено. ³ Император Юстиниан I. У Малала събитието не е точно датирано. Теофан (ор. сит., pp. 217,25 — 218,17) предава същото събитие под 539 г. (AM. 6031). За същото събитие съобщава и Прокопий (тук стр. 110). Сравнително проучване на двата текста вж. у Златарски, История, I, 1, стр. 52—53. ⁴ Теофан (ор. сит., р. 246, 11—27) предава един епизод за имп. Юстин II, брат на Бадуарий, под 573 г. (AM. 6065). От друга страна Малала съобщава за смъртта на военачалника Юстин, брат на Бадуарий. При съпоставката на текста на Малала с този на Теофан (ор. сит., pp. 218, 1; 246, 11—17) може да се допусне, че или има случайно съвпадение на имена, или че съобщението на Малала за смъртта на Юстин не е точно.

Бадуарий¹. Като се научили за това, варварите избягали и Босфор заживял в мир под ромейско управление.

17. За епископа на Диосполис и за неговото опозоряване

По същото време били обвинени някои епископи от различни провинции, че живеят развратно и се отдават на мъжеложество. Между тях бил и Исая, епископ на Родос, бивш началник на нощната стража в Константинопол, както и епископът на Диосполис в Тракия, на име Александър. По заповед на императора те били доведени в Константинопол. Префектът на града Виктор ги разследвал, лишил ги от длъжност и им наложил наказание. След като подхвърлил Исая на жестоки мъчения, той го изпратил на заточение. Александър бил скопен и поставен на носилка, бил изложен [на поругание] пред народа. — — —

По същото време пострадал от божия гняв Помпейопол² в Мизия. Като настанал земетръс, земята внезапно се разтворила и потънал половината град заедно с жителите, които останали под земята, а техният стон достигал до оцелелите. Императорът отпуснал много средства за изравнянето и спасяването на затрупаните, а също така и за живите, както и за възстановяването на града.

18. Хуните нахлуват в Скития, Мизия и Тракия

По времето на този император³ двама предводители на хуните нахлули с войска в Скития и Мизия, където ромейски стратилати били Бадуарий и Юстин⁴. Те излезли срещу хуните и след като се завързало сражение, Юстин бил убит в битката. Вместо него военачалник на Мизия станал Константиол, син на Флорентий. А хуните достигнали до Тракия, като оплячкосвали страната. Срещу тях излезли военачалниците Константиол и Годила, също и военачални-

στρατηλάτης Ἀσκοῦμ δ' Οὐννος, ὃν ἐδέξατο ὁ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἐν ἀγίῳ βαπτίσματι, καὶ μεσολαβηθέντων τῶν Οὐννων ἐν τῷ πολέμῳ, καὶ πολλῶν ἐξ αὐτῶν πιπτόντων, ἀπέφυγεν ἡ πραΐδα πᾶσα, καὶ ἐγένοντο Ῥωμαῖοι ἐπικρατέστερο, φονεῦσαντες καὶ τοὺς δύο ῥήγας. καὶ ὡς ὑποστρέφουσιν, ὑπηντήθησαν ὑπὸ ἄλλων Οὐννων καὶ συμβαλόντες ἀπὸ κόπου, καὶ ἀσθενέστεροι ὄντες οἱ Ῥωμαίων στρατηγοί, δέδωκαν^α νότα καὶ καταδιώξαντες οἱ Οὐννοι ἐσόκευσαν^β φεύγοντας τοὺς ἐξάρχους Ῥωμαίων. καὶ ὁ μὲν Γοδιλάς ἀποσπᾶσας τὸ ἴδιον ξίφος ἔκοψε τὸν σόκον καὶ ἐξείλησεν, ὁ δὲ Κωνσταντίολος ἠρέχθη ἀπὸ τοῦ ἔππου ἐπὶ τὸ ἔδαφος· καὶ ὁ Ἀσκοῦμ δὲ συνέληφθη, καὶ λαβόντες τοὺς δύο αἰχμαλώτους, τὸν μὲν Κωνσταντίολον ἀνέδωκαν, λαβόντες παρὰ τοῦ βασιλεὺς Ῥωμαίων νομίματα μύρια, καὶ ἀνήλθον ἐν Κωνσταντινουπόλει· τὸν δὲ Ἀσκοῦμ τὸν Οὐννον κρατίσαντες ἀνεχώρησαν ἐπὶ τῆν χώραν αὐτῶν μετὰ καὶ ἄλλων πολλῶν αἰχμαλώτων καὶ εἰρήνευσε λιπὼν τὰ Θρακικὰ μέρη. (437,18—438,20)

19. Illyrii, Scythi Thracesque in exercitu Romano militant

*Ἐπεμφε δὲ ὁ αὐτὸς βασιλεὺς συγκλητικὸς ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως φυλάττειν τὰς πόλεις τῆς ἀνατολῆς μετὰ τῆς αὐτῶν βοήθειας, τὸν μὲν πατρικίον Πλάτωνα ἐν Ἀμιδίᾳ, τὸν δὲ Θεόδωρον τὸν πατρικίον ἐν Ἐδέσῃ, Ἀλέξανδρον δὲ τὸν Ἱερίου ἐν Βεροῖᾳ, καὶ ἄλλους δὲ συγκλητικὸς ἐπὶ τὸ Σούρον καὶ Κωνσταντῖναν εἰς τὸ φυλάττειν τὰς πόλεις. ἐπέμφθη δὲ ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ καὶ ὁ πατρικίος Πόμπιος μετὰ πολλῆς βοήθειας, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ Ἰλλυρικανούς καὶ Σκύθας καὶ Ἰσαύρους καὶ Θρακᾶς καὶ ἔνδοσις ἐγένετο τοῦ πολέμου κατὰ σύνταξιν Ῥωμαίων τε καὶ Περσῶν διὰ τὸ γενέσθαι χειμῶνας βαρεῖς. (p. 442, 8—17)

20. Quomodo Mundus Romanis socius factus sit

*Ἐπὶ δὲ τῆς ἡπατείας Δεκίου προσεβήθη Ῥωμαῖοις Μουνδος ὁ ἐκ γένους τῶν Γηπέδων^ε

^α δέδωκε] ἔδωκαν Ch. Debebat δέδωκαν, quae forma redit p. 70. A. ^β ἐσόκευσαν Oх. ^ε Γηπέδων Oх.

¹ У Теофан (op. cit., p. 218, 12) това име е предадено под формата Ἀκοῦμ. ² Името {ηγες е гръцка транскрипция на лат. reges. Византийските автори често наричат племенните вождове на „варварските“ племена с титлата ῥήξ = rex. ³ Малала тук дава важно сведение за военната тактика и въоръжението на хуните. Теофан (op. cit., p. 218, 11—12) отнася това сведение направо към българите. ⁴ Теофан (op. cit., p. 218, 15) съобщава, че бил платен за Константин откуп от 1000 номисми. ⁵ Амидия (дн. Диарбекир) — на брега на р. Тигър в Месопотамия. ⁶ Град в областта Осроена в Северна Месопотамия (дн. Урфа). ⁷ Става дума за сирийския град Бероя. ⁸ Сурон — град в Сирия на десния бряг на р. Ефрат. ⁹ Константина — град в Месопотамия на 75 км западно от Дара. ¹⁰ Според Йорданес (op. cit., p. 301) Мундо бил от хунски произход и родственик на Атила. Теофан (op. cit., p. 218, 32) съобщава, че произхождал от рода на гепидите, като дава и името на баща му (τῆος Γιέσμου), което не се среща у Малала. Теофан отнася това събитие към 6032 г. (540 г. сл. н. е., а Малала съобщава за него във връзка с преминаването на Мундо на византийска служба в консулството на Деций в 529 г. Срв. Златарски, История, I, 1, стр. 54, бел. 2; Дуичев, Балканският Югоизток. . . , стр. 233—234; Ад. Бурмов, Към въпроса за произхода на прабългарите, ИБИД, кн. XXII—XXIII (1948), стр. 312.

кът на Илирик, Аскуп¹ хунът, когото император Юстиниан бил възприел от светото кръщение. Във време на сражението хуните били заградени и мнозина от тях падали мъртви. Те изгубили цялата си плячка, а ромеите надделели, като убили и двамата им царе². На връщане ромеите били пресрещнати от други хуни. Смазани от умора и доста изтощени, ромейските военачалници обърнаха гръб. Хуните започнали да ги преследват и изловили с примки бягащите ромейски военачалници³. Годила извадил меча си, прерязал примката и избягал. А Константиол паднал от коня си на земята; заловен бил също и Аскуп. Хуните пленили и двамата, но върнали Константиол, за когото получили 10 000 номисми⁴ от ромейския император и той си отишел в Константинопол. Те задържали Аскуп хуна и се върнали в страната си с много други пленници. Оттук нататък настнал мир в тракийските предели.

19. Илирийци, скити и траки във византийските войски

Споменатият император [Юстиниан] изпратил от Константинопол сенатори със съответната войска да пазят източните градове: патриций Платон в Амидия⁵, патриций Тодор в Едеса⁶, Александър, сина на Иерий, в Бероя⁷ и други сенатори в Сурон⁸ и Константина⁹ да пазят градовете. В същото време бил изпратен и патриций Помпий с голяма войска от илирийци, скити, исаври и траки. Поради тежката зима били прекратени с договор военните действия между ромеите и персите.

20. Мундо става поданик на Византия

Когато Деций бил консул, Мундо¹⁰ преминал на страната на ромеите. Той

καταγόμενος, υἱὸς ὧν βηγός, μετὰ τὴν τελευταίαν τοῦ ἰδίου αὐτοῦ πατρὸς πρὸς Θραυσίταν, θεῖον αὐτοῖ, γεγινώς, καὶ διήγεν ἐν τῷ Σιρμίῳ. καὶ γινὼς τοῦτο ὁ βῆξ Ῥώμης ὁ Οὐαλεμεριακὸς ὁ καὶ Θευδερίχος, πέμψας προστρέψατο τὸν αὐτὸν Μοῦνδον καὶ πεισθεὶς ἀπήλθε πρὸς αὐτὸν μετὰ τῶν ἀνθρώπων αὐτοῦ καὶ διέτριψε πρὸς αὐτὸν, ὑπερμαχῶν ὑπὲρ τοῦ Οὐαλεμεριακοῦ τοῦ καὶ Θευδερίχου. ἀναχωρήσας δὲ Μοῦνδος ἀπὸ Ῥώμης ἀνήλθεν ἐπὶ τὸν Δανούβιον ποταμὸν. καὶ πέμψας πρὸς τὸν βασιλέα Ἰουστινιανὸν πρεσβυτὰς ἤτησεν αὐτὸν ὑπὸ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ γενέσθαι. καὶ ἐδέξατο αὐτὸν σὺν τοῖς ἀνθρώποις αὐτοῦ, ποιήσας αὐτὸν στρατηλάτην τοῦ Ἰλλυριῶν^α ἔθνος, καὶ ἀπέλυσεν αὐτὸν ἐν τῇ ἰδίᾳ στρατηλασίᾳ. καὶ καταλαβόντος αὐτοῦ τὴν χώραν τοῦ Ἰλλυρικοῦ, ἐπέβριψαν αὐτῷ Οὔννοι μετὰ πολλοῦ πλήθους διαφόρων βαρβάρων καὶ ἐξεληθὼν ὤρμησε κατ' αὐτῶν, καὶ πάντας κατανήλωσεν καὶ ἐπεμψε πραιδαν ἐξ αὐτῶν καὶ ἕνα βῆγα αὐτῶν καὶ ἐγένετο εἰρήνη ἐν τῇ Θράκῃ, καὶ ἐκ τούτου φόβος κατεῖχε τὰ βάρβαρα ἔθνη. (450,19 — 451,15)

21. Avari Constantinopolim veniunt

Καὶ τῷ αὐτῷ χρόνῳ εἰσηλθεν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἔθνος Οὔνων παράξενον τῶν λεγόμενων Ἀβάρων. (p. 489, 11—12)

22. Hunni Sclavinique in Thraciam irruunt

Μηρὶ μαρτίῳ Ἰνδουαῖωνος ζ' ἐπανέστησαν οἱ Οὔννοι καὶ οἱ Σκλάβοι τῇ Θράκῃ καὶ πολεμήσαντες πολλοὺς ἀπέκτειναν καὶ τινὰς ἐπραιδυσαν τὸν δὲ υἱὸν Βάκχου Σέργιον τὸν στρατηλάτην καὶ Ἐδέρμαν μειζότερον Καλοποδίου ἐπραιδυσαν, λαβόντες αὐτοὺς αἰχμαλώτους. εὔρον δὲ τοῦ τείχους Κωνσταντινουπόλεως τόπους καταπεπτωκότας, κακείθεν εἰσελθόντες κατέδραμον ἕως τοῦ ἁγίου Στρατονίου^β. (p. 490, 6—12)

^α Ἰλλυριῶν Οχ. ^β Στρατονί Οχ. Conf. Theophanes p. 198. A.

произхождал от гепидите и бил царски син, а след смъртта на баща си отишел при своя чичо Травстила¹ и живял в Сирмиум. Като узнал това, владетелят на Рим Теодорих, син на Валамер, повикал при себе си Мундо. Той се съгласил и отишел при него с хората си, останал да живее там и се биел на страната на Теодорих, син на Валамер. След това Мундо се оттеглил от Рим и стигнал до река Дунав. Той проводил пратеници при император Юстиниан и го помолил да стане негов поданик. Императорът го приел с хората му, направил го военачалник на Илирик и го изпратил в неговата военна област. След като той заел областта Илирик, хуните го нападнали с голяма войска, съставена от различни варвари. Той излязъл срещу тях и унищожил всичките, а взетата плячка и единия от техните царе изпратил [в Константинопол]. В Тракия настанал мир и оттогава варварските племена били обхванати от страх.

21. Аварите пристигат в Константинопол

В това време в Константинопол влязло странното племе на хуните, наричани авари².

22. Хуни и славяни нахлуват в Тракия

През месец март на седмия индикт хуните и славяните нахлули в Тракия³. При своите нападения те избивали мнозина, а други отвличали. Заловили също и военачалника Сергей⁴, син на Вакх и Едерма, по-стария син на Калоподий⁵, и ги взели като пленници. Намерили някои разрушени места на Константинополската стена⁶, минали оттам и извършили опустошения чак до Св. Стратоник⁷.

¹ Името на вуйчото на Мундо гласи у Теофан Ῥήγας, в един от кодексите се чете Γήγας.
² Малала погрешно нарича аварите хунско племе. В началото на 558 г. в Цариград пристигнали пратеници на хагана на аварите Баян, които искали земи за поселение. Юстиниан, след като обсъдил в синклита това положение, решил да сключи съюз с аварите. Вж. *Theophanes*, op. cit., p. 232, 6—11.
³ Тези събития се отнасят към 558—559 г. ⁴ Сергей бил отзован от Африка в 545 г. ⁵ По време на тези нападения Калоподий бил praepositus sacri cubiculi. Срв. *E. Stein*, *Studien zur Geschichte des byzantinischen Reiches*, Stuttgart 1919, II, p. 450 n. 1. ⁶ Навярно става дума за построената от Анастасий стена в 512 г. ⁷ Стратоник — църквата на св. Стратоник се намирала в Регион. Св. Стратоник се наричала също и областта при Декатон, на 10 км западно от Цариград. Срв. *Theophanes*, op. cit., p. 231,23; 238,28.